

§ 54

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle suomalaisen ylioppilastutkinnon järjestämisestä englannin kielellä

HEL 2018-003195 T 00 01 06

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle:

Selvityshenkilöiden esittämien johtopäätösten tarkastelu ja kannanotot

Ylioppilastutkinnon voi tällä hetkellä suorittaa suomen tai ruotsin kielellä. Pohdinta ylioppilaskokeen suorittamisesta englannin kielellä liittyy lukiokoulutuksen uudistamiseen, koulutuksen kansainvälisyyden lisäämiseen sekä englanninkielisen lukiokoulutuksen kysynnän lisääntymiseen.

Englanninkielinen ja kaksikielinen opetus

Selvityksen mukaan englanninkielinen perusopetus on laajentunut merkittävästi 2000-luvun kuluessa. Koko maassa englanninkieliseen perusopetukseen osallistuvien oppilaiden määrä on kolminkertaistunut vuosien 2011 ja 2017 välillä.

Vuonna 2017 Helsingissä oli englanninkielisessä perusopetuksessa 739 opiskelijaa ja kaksikielisessä suomi-englanti-opetuksessa 804 opiskelijaa. Vain IB-lukioissa on englanti opetuskielenä. Vuonna 2017 Helsingissä opiskeli 201 opiskelijaa IB-lukioissa. Kaikki IB-lukioihin pyrkivät englanninkieliset opiskelijat eivät saa opiskelupaikkaa IB-lukiosta, joten kaksikieliseen suomi-englanti-opetukseen osallistuu opiskelijoita, joiden äidinkieli on englanti.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että Helsingissä on tarvetta lisätä englanninkielistä lukiokoulutusta, jotta kaikilla opiskelijoilla on mahdollisimman hyvät oppimisen edellytykset omista lähtökohdistaan lähtien. Mikäli lukio-opinnot suoritetaan kokonaan englanniksi, olisi opiskelijalla oltava suomen- ja ruotsinkielisiin opiskelijoihin nähden tasavertainen mahdollisuus suorittaa ylioppilaskoe opetuskielellä. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että myös ammatillisessa koulutuksessa lisätään englanninkielistä opetusta ja turvataan myös kaksoistutkinto-opiskelijoille mahdollisuus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon. Myös aikuislukiossa olisi lähtökohtaisesti voitava tarjota mahdollisuus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon.

Englanninkielisen lukiokoulutuksen tarve

Helsinkiin muuttaa yhä enemmän suomalaisia paluumuuttajaperheitä, joiden lapsilla koulukieli on ollut englanti. Osalla perheistä myös kotikieli on englanti, varsinkin jos toinen vanhemmista on ulkomaalaistaustainen. Osalle näistä nuorista lukion suorittaminen suomen tai ruotsin kielellä voi olla vaikeaa, koska heidän vahvin akateeminen kielensä on englanti. Helsinkiin muuttaa myös hyvin koulutettua ja kansainvälistä työvoimaa, joiden lapsilla koulukieli on ollut englanti. Usein Suomeen siirtymisen ehtona ovat englanninkieliset koulutuspalvelut.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta tuo esiin Helsingin kaupunkistrategiasa vuosille 2017-2021 linjatun Helsingin vetovoiman vahvistamisen ja sen edellyttämän kaupungin kansainvälistämisen. Helsinki tarvitsee työperäisiä maahanmuuttajia. Korkeatasoinen koulutus on kansainvälisille osaajille tärkeä syy valita Helsinki asuinpaikakseen. Myös suomalaisten paluumuuttajaperheiden nuorilla voi olla tarvetta englanninkieliseen lukiokoulutukseen, jos heidän koulukielensä on ollut englanti. Strategian mukaan englanninkielisen koulutuksen paikkamäärä kaksinkertaistetaan. Englanninkielisen opetuksen lisääntyessä olisi ensiarvoisen tärkeää nuoren kannalta saada tehdä ylioppilastutkinto koulun opetuskielillä, jotta nuori ei alisuoriudu kielellisten syiden vuoksi.

Tutkinnon suorittamisen sitominen opetuskielen

Englanninkielistä ylioppilastutkintoa toteutettaessa tulee pohtia, sidotaanko tutkinto lukion opetuskielen vai avataanko mahdollisuus myös muille. Päätettäväksi tulee myös millainen osuus opinnoista tulee olla englanninkielisiä, jotta opiskelija voi osallistua englanninkieliseen ylioppilastutkintoon. Jos tutkintoa ei sidota opetuskielen, tulee harkittavaksi muut kriteerit tutkinnon suorittamiseksi. Yksi mahdollisuus on avata englanninkielinen ylioppilastutkinto kaikille halukkaille.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että ne vieraskieliset opiskelijat, joilla on jo valmiiksi hankittu hyvä englannin kielen taito, hyötyisivät englanninkielisestä tutkinnosta, etenkin jos heidän suomen- tai ruotsinkielentaitonsa on heikko.

Tutkinnon avaamista kaikille halukkaille tulee harkita tarkkaan, jos koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi. Teknisesti ratkaisu on helppo toteuttaa, sillä digitaaliset ylioppilaskokeet ovat saavutettavissa kaikissa Suomen lukioissa. Opiskelijan näkökulmasta haittapuolena tällaisessa menettelyssä on se, että hänellä ei ole kokemusta tutkintoaineiden opiskelusta englanninkielellä. Pääsääntöisesti englanninkielinen lukiokoulutus ja ylioppilastutkinto tulee suunnata niille opiskelijoille, joilla on jo hyvä englanninkielen taito. Tästä näkökulmasta katsoen olisi hyvä määritellä, mikä osuus opinnoista tulee olla opiskeltu englannin kielellä.

Englanninkielisen tutkinnon rakenne

Selvityksen mukaan tulisi lähteä siitä, että englanninkielisen tutkinnon rakenne olisi mahdollisimman samanlainen kuin suomen- ja ruotsinkielisessä tutkinnossa. Ennen tutkinnon järjestämistä on otettava kantaa kysymyksiin äidinkielen ja muiden kielten kokeista sekä tutkinnossa tarjottavasta koevalikoimasta, vieraiden kielten tutkintokielestä ja tutkinnon mahdollisesta sekakielisyydestä.

Englanninkielinen tutkinto herättää kysymykset siitä, ovatko englanniksi opintonsa tehneet ja/tai englantia äidinkielenään puhuvat opiskelijat erilaisessa asemassa muihin opiskelijoihin verrattuna äidinkielen tai suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeissa ja pitkän englannin kokeessa. Nykyjärjestelmällä molemmat kokeet kuuluisivat englanninkielisten kirjoittajien tutkintoon, ensin mainittu pakollisena, jälkimmäinen luontaisena valintana.

Mikäli kokelaan äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi, saattaa läpipääsy suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeesta osoittautua hyvin haastavaksi. Pitkän englannin kokeen osalta englanniksi opintonsa tehneet ja/tai englantia äidinkielenään puhuvat ovat puolestaan selvästi paremmassa asemassa kuin muut opiskelijat.

Englanninkielisen tutkinnon synnyttämään tilanteeseen voidaan esittää useita varteenotettavia ratkaisuja. Yksi vaihtoehto on nykyisen tutkinnon rakenne, jolloin opiskelijalla on pakollisina kokeina äidinkielen koe tai suomi/ruotsi toisena kielenä -koe sekä vapaavalintaisena kolme seuraavista kokeista: toinen kotimainen kieli (suomi/ruotsi), matematiikka, vieras kieli, reaali koe. Huomioitavaa on se, että suurella osalla englanninkielisen tutkinnon potentiaalisista suorittajista on lakiin perustuva vapautus toisen kotimaisen kielen opinnoista. Tässä ratkaisussa äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeet toteutuisivat englanninkielisessä tutkinnossa nykyisessä muodossaan, eikä käännöksiä tarvittaisi.

Toinen ratkaisuvaihtoehto on sisällyttää tutkintoon tulevaisuudessa englanninkielinen äidinkielen koe ja/tai englantia toisena kielenä -koe. Kokeen tekisivät ne englanninkieliseen tutkintoon osallistuvat opiskelijat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Mikäli englannin äidinkielen koe / englantia toisena kielenä -koe lisättäisiin koevalikoimaan, siihen valmistavien lukio-opintojen laajuus olisi 6 pakollista ja 3 valtakunnallista syventävää kurssia. Tämä vaatisi muutoksia lukiolakiin sekä opetussuunnitelman perusteiden uudistamista.

Kolmas ratkaisuvaihtoehto on se, että ne opiskelijat, joilla ei ole realistista mahdollisuutta suoriutua hyväksytysti suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeesta, voisivat anoa ylioppilastutkintolautakunnalta lupaa suorittaa sen sijaan B-suomen tai B-ruotsin koe eli keskipitkän toisen kotimaisen

kielen koe. Tämä ratkaisu olisi opetusjärjestelyjen kannalta taloudellinen, koska opiskelijat voisivat osallistua suomi/ruotsi toisena kielenä -opetukseen ja osaamisestaan riippuen valita, osallistuvatko lopulta suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeeseen vai B-suomen/B-ruotsin kokeeseen.

Arvioitavaksi siis jää, pidetäänkö englanninkielisen tutkinnon osalta välttämättömänä yhtäältä sitä, että opiskelija osoittaa vähintään toisen kotimaisen kielen osaamisen ja toisaalta sitä, että kokelas suorittaa nykymuotoisen äidinkielen kokeen jossakin kielessä. Viimeksi mainittu merkitsisi painetta kehittää englanti äidinkielenä ja kirjallisuus -oppiainetta ja lisätä koevalikoimaan englanti äidinkielenä -koe.

Suomen, ruotsin ja kolmen eri saamen kielen äidinkielen kokeiden lisäksi ylioppilastutkinnossa on tällä hetkellä tarjolla 2 matematiikan, 12 reaaliaineiden ja 21 kielten koetta. Englanninkielisen tutkinnon osalta on ratkaistava, tarjotaanko kaikki kokeet myös englanninkielisinä versioina vai vain osa kokeista. Jos englanninkielisen tutkinnon osalta päädyttäisiin siihen, että vain osa kokeista olisi mahdollista suorittaa englanniksi, tulisi ratkaistavaksi kysymys siitä, saako opiskelija suorittaa tästä koevalikoimasta puuttuvia kokeita suomeksi tai ruotsiksi. Tällöin kyseessä olisi sekakielinen tutkinto. Samalla tulisi ratkaistavaksi myös se, tulisiko vastaavanlaiset sekakieliset tutkinnot hyväksyä myös suomeksi/ruotsiksi tutkintonsa tekeviltä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että englanninkielisessä tutkinnossa tulisi tarjota kaikki samat kokeet kuin suomen- ja ruotsinkielisissä tutkinnoissa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus osallistua opiskelemissään aineiden tutkintoon. Muussa tapauksessa jouduttaisiin määrittämään, mitä aineita opiskelijoille tarjotaan ja millä perusteilla valinnat tehtäisiin. Kannatettavaa on, että englanninkielisessä tutkinnossa englanti olisi myös vieraiden kielten kokeissa samassa asemassa kuin suomi ja ruotsi: mikäli koetta ei ole ohjeiden ja tehtäväosien osalta mahdollista toteuttaa kokonaan kohdekielellä, tulisi tutkintokielellä olevat osuudet kääntää englanniksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa sitä, että jatkossakin tutkinto suoritetaan yhdellä kielellä eikä sekakielisiä tutkintoja hyväksytä. Tällä hetkelläkin tutkintoa on mahdollisuus täydentää toisella kielellä kuin millä alkuperäinen tutkinto on tehty, joten tämä koskisi myös englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaneita.

Lisäkulujen kattaminen

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon ja sen edellytysten järjestäminen aiheuttaa lisäkustannuksia sekä koulutuksen järjestäjille että ylioppilastutkintolautakunnalle.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto edellyttää pääsääntöisesti englanninkielistä lukiokoulutusta. Kustannukset eivät poikkea merkittävästi suomenkielisen opetuksen kustannuksista, kunhan ryhmäkoot ovat kyllin suuret. Englanninkielisten kurssien hintaan vaikuttaa kuitenkin korottavasti noin viiden prosentin kielilisä, joka maksetaan opettajille kurssien opettamisesta englanniksi. Lisäksi opiskelijakohtaisiin kustannuksiin vaikuttaa korottavasti se, jos englanninkielisten kurssien opiskelijamäärät jäävät keskimääräistä pienemmiksi.

Selvityksen mukaan ylioppilastutkintolautakunnalle englanninkielisen tutkinnon järjestäminen merkitsee kustannusten nousua. Osa kuluista on kertaluonteisia, osa jokaista koekertaa koskevia tai jatkuvia. Kustannukset on arvioitu vähintään 260 000 € korkeammiksi, mikäli koevalikoimaan lisätään uusia kokeita ja/tai jos alustavaa arvostelua ei voida suorittaa lukiossa. Opiskelijalle ja hänen perheelleen lukiokoulutuksen hinta on Opetushallituksen tekemän selvityksen mukaan tällä hetkellä noin 2500 euroa. Tämä summa muodostuu tarvittavista työvälineistä, oppimateriaaleista ja ylioppilastutkinnon maksuista.

Englanninkielisen tutkinnon aiheuttamien lisäkulojen kattamiseen on kolme pääasiallista vaihtoehtoa: kaikkien kokelaiden tutkintomaksujen korottaminen, englanninkielisen tutkinnon suorittajilta perittävät korkeammat tutkintomaksut tai lisäkustannusten kattaminen valtion budjetista.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että opiskelijalle ja hänen perheelleen jo nykyisin mittavat lukio-opinnoista aiheutuvat kulut eivät lisääntyisi. Englanninkielisen tutkinnon aiheuttamien lisäkulojen maksattaminen osaltaan suomen- ja ruotsinkielisen tutkinnon tekeillä kokelailta ei ole tarkoituksenmukaista. Yhdenvertaisuuden vuoksi englanninkieliseen tutkintoon osallistuvilta ei myöskään tulisi periä muita korkeampia tutkintomaksuja. Englanninkielisen tutkinnon aiheuttamat lisäkustannukset tulisi kattaa valtion budjetista siltä osin kuin tutkintomaksut eivät riitä kattamaan niitä.

Ylioppilastutkinnon kansainvälinen asema ja koulutusvienti

Suomalainen lukiokoulutus on herättänyt kiinnostusta ulkomailla, esimerkiksi Kiinassa ja arabimaissa. Suomalainen ylioppilastutkinto nauttii kansainvälisesti suurta arvostusta ja se tunnustetaan maailman huippuyliopistoissa, kuten Oxfordissa ja Cambridgessa. Koulutusvienti ilman siihen liittyvää kansainvälisesti hyväksyttyä päättötutkintoa on vaikeaa, sillä päättötutkinto on väylä korkeakouluihin.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon kehittämiseen liittyy kysymys, onko kyseessä ensisijaisesti kansallinen koe vai kansainvälinen myynti-

tuote. Tällä hetkellä ylioppilaskoe on sidottu tiukasti kansallisiin opetus-suunnitelman perusteisiin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että englanninkielisellä ylioppilastutkinnolla on edellytykset vahvistaa ylioppilastutkinnon asemaa kansainvälisesti. On tärkeää, että ylioppilastutkinnon kansainvälistämistä ja tutkinnon mahdollisuuksia vientituotteeksi selvitetään.

Tiivistelmä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta tuo esiin Helsingin kaupunkistrategiasa vuosille 2017-2021 linjatun Helsingin vetovoiman vahvistamisen ja sen edellyttämän kaupungin kansainvälistämisen. Helsinki tarvitsee työperäisiä maahanmuuttajia. Korkeatasoinen koulutus on kansainvälisille osaajille tärkeä syy valita Helsinki asuinpaikakseen. Myös suomalaisten paluumuuttajaperheiden nuorilla voi olla tarvetta englanninkieliseen lukiokoulutukseen, jos heidän koulukielensä on ollut englanti. Strategian mukaan englanninkielisen koulutuksen paikkamäärä kaksinkertaistetaan. Englanninkielisen opetuksen lisääntyessä olisi ensiarvoisen tärkeää nuoren kannalta saada tehdä ylioppilastutkinto koulun opetuskielillä, jotta nuori ei alisuoriudu kielellisten syiden vuoksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että Helsingissä on tarvetta lisätä englanninkielistä lukiokoulutusta, jotta kaikilla opiskelijoilla on mahdollisimman hyvät oppimisen edellytykset omista lähtökohdistaan lähtien. Mikäli lukio-opinnot suoritetaan kokonaan englanniksi, olisi opiskelijalla oltava suomen- ja ruotsinkielisiin opiskelijoihin nähden tasavertainen mahdollisuus suorittaa ylioppilaskoe opetuskielillä. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että myös ammatillisessa koulutuksessa lisätään englanninkielistä opetusta ja turvataan myös kaksoistutkinto-opiskelijoille mahdollisuus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon. Myös aikuislukiossa olisi lähtökohtaisesti voitava tarjota mahdollisuus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon.

Ne vieraskieliset opiskelijat, joilla on jo valmiiksi hankittu hyvä englannin kielen taito, hyötyisivät englanninkielisestä tutkinnosta, etenkin jos heidän suomen- tai ruotsinkielen taitonsa on heikko.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että tutkinnon avaamista kaikille halukkaille tulee harkita tarkkaan, jos koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi. Teknisesti ratkaisu on helppo toteuttaa, sillä digitaaliset ylioppilaskokeet ovat saavutettavissa kaikissa Suomen lukioissa. Opiskelijan näkökulmasta haittapuolena tällaisessa menettelyssä on se, että hänellä ei ole kokemusta tutkintoaineiden opiskelusta englannin kielellä. Pääsääntöisesti englanninkielinen lukiokoulutus ja ylioppilastutkinto tulee suunnata niille opiskelijoille, joilla on jo hyvä englanninkielen taito.

Tästä näkökulmasta katsoen olisi hyvä määritellä, mikä osuus opinnoista tulee olla opiskeltu englannin kielellä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että englanninkielisessä tutkinnossa tulisi tarjota kaikki samat kokeet kuin suomen- ja ruotsinkielisissä tutkinnoissa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus osallistua opiskelemissa aineiden tutkintoon. Muussa tapauksessa jouduttaisiin määrittämään, mitä aineita opiskelijoille tarjotaan ja millä perusteilla valinnat tehtäisiin. Kannatettavaa on, että englanninkielisessä tutkinnossa englanti olisi myös vieraiden kielten kokeissa samassa asemassa kuin suomi ja ruotsi: mikäli koetta ei ole ohjeiden ja tehtäväosien osalta mahdollista toteuttaa kokonaan kohdekielellä, tulisi tutkintokielellä olevat osuudet kääntää englanniksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa sitä, että jatkossakin tutkinto suoritetaan yhdellä kielellä eikä sekakielisiä tutkintoja hyväksytä. Tällä hetkelläkin tutkintoa on mahdollisuus täydentää toisella kielellä kuin millä alkuperäinen tutkinto on tehty, joten tämä koskisi myös englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaneita.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että opiskelijalle ja hänen perheelleen jo nykyisin mittavat lukio-opinnoista aiheutuvat kulut eivät lisääntyisi. Englanninkielisen tutkinnon aiheuttamien lisäkulujen maksattaminen osaltaan suomen- ja ruotsinkielisen tutkinnon tekeillä kokelailla ei ole tarkoituksenmukaista. Yhdenvertaisuuden vuoksi englanninkieliseen tutkintoon osallistuvilta ei myöskään tulisi periä muita korkeampia tutkintomaksuja. Englanninkielisen tutkinnon aiheuttamat lisäkustannukset tulisi kattaa valtion budjetista siltä osin kuin tutkintomaksut eivät riitä kattamaan niitä.

Englanninkielisellä ylioppilastutkinnolla on edellytykset vahvistaa ylioppilastutkinnon asemaa kansainvälisesti. On tärkeää, että ylioppilastutkinnon kansainvälistämistä ja tutkinnon mahdollisuuksia vientituotteeksi selvitetään.

Käsittely

Esittelijä muutti ehdotustaan Ted Apterin vastaehdotusten mukaisesti.

Vastaehdotus:

Ted Apter: Lisätään kappaleen (5) loppuun: Myös aikuislukiossa olisi lähtökohtaisesti voitava tarjota mahdollisuus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon.

Kannattaja: Pia Pakarinen

Vastaehdotus:

Ted Apter: Lisätään kappaleen (31) loppuun: Myös aikuislukiossa olisi lähtökohtaisesti voitava tarjota mahdollisuus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Mervi Willman, lukiokoulutuksen päällikkö, puhelin: 310 86342
mervi.willman(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Opetus- ja kulttuuriministeriö, lausuntopyyntö 14.3.2018
- 2 Lausuntopyynnön liite, selvitys

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle:

Selvityshenkilöiden esittämien johtopäätösten tarkastelu ja kannanotot

Ylioppilastutkinnon voi tällä hetkellä suorittaa suomen tai ruotsin kielellä. Pohdinta ylioppilaskokeen suorittamisesta englannin kielellä liittyy lukiokoulutuksen uudistamiseen, koulutuksen kansainvälisyyden lisäämiseen sekä englanninkielisen lukiokoulutuksen kysynnän lisääntymiseen.

Englanninkielinen ja kaksikielinen opetus

Selvityksen mukaan englanninkielinen perusopetus on laajentunut merkittävästi 2000-luvun kuluessa. Koko maassa englanninkieliseen perusopetukseen osallistuvien oppilaiden määrä on kolminkertaistunut vuosien 2011 ja 2017 välillä.

Vuonna 2017 Helsingissä oli englanninkielisessä perusopetuksessa 739 opiskelijaa ja kaksikielisessä suomi-englanti-opetuksessa 804 opiskelijaa. Vain IB-lukioissa on englanti opetuskielenä. Vuonna 2017 Helsingissä opiskeli 201 opiskelijaa IB-lukioissa. Kaikki IB-lukioihin pyrkivät englanninkieliset opiskelijat eivät saa opiskelupaikkaa IB-lukiosta, joten kaksikieliseen suomi-englanti-opetukseen osallistuu opiskelijoita, joiden äidinkieli on englanti.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että Helsingissä on tarvetta lisätä englanninkielistä lukiokoulutusta, jotta kaikilla opiskelijoilla on mahdollisimman hyvät oppimisen edellytykset omista lähtökohdistaan lähtien. Mikäli lukio-opinnot suoritetaan kokonaan englanniksi, olisi opiskelijalla oltava suomen- ja ruotsinkielisiin opiskelijoihin nähden tasavertainen mahdollisuus suorittaa ylioppilaskoe opetuskielellä. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että myös ammatillisessa koulutuksessa lisätään englanninkielistä opetusta ja turvataan myös kaksoistutkinto-opiskelijoille mahdollisuus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon.

Englanninkielisen lukiokoulutuksen tarve

Helsinkiin muuttaa yhä enemmän suomalaisia paluumuuttajaperheitä, joiden lapsilla koulukieli on ollut englanti. Osalla perheistä myös kotikieli on englanti, varsinkin jos toinen vanhemmista on ulkomaalaistaustainen. Osalle näistä nuorista lukion suorittaminen suomen tai ruotsin kielellä voi olla vaikeaa, koska heidän vahvin akateeminen kielensä on englanti. Helsinkiin muuttaa myös hyvin koulutettua ja kansainvälistä työvoimaa, joiden lapsilla koulukieli on ollut englanti. Usein Suomeen siirtymisen ehtona ovat englanninkieliset koulutuspalvelut.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta tuo esiin Helsingin kaupunkistrategiasa vuosille 2017-2021 linjatun Helsingin vetovoiman vahvistamisen ja sen edellyttämän kaupungin kansainvälistämisen. Helsinki tarvitsee työperäisiä maahanmuuttajia. Korkeatasoinen koulutus on kansainvälisille osaajille tärkeä syy valita Helsinki asuinpaikakseen. Myös suomalaisten paluumuuttajaperheiden nuorilla voi olla tarvetta englanninkieliseen lukiokoulutukseen, jos heidän koulukielensä on ollut englanti. Strategian mukaan englanninkielisen koulutuksen paikkamäärä kaksinkertaistetaan. Englanninkielisen opetuksen lisääntyessä olisi ensiarvoisen tärkeää nuoren kannalta saada tehdä ylioppilastutkinto koulun opetuskielellä, jotta nuori ei alisuoriudu kielellisten syiden vuoksi.

Tutkinnon suorittamisen sitominen opetuskieleeseen

Englanninkielistä ylioppilastutkintoa toteutettaessa tulee pohtia, sidotaanko tutkinto lukion opetuskieleeseen vai avataanko mahdollisuus myös muille. Päätettäväksi tulee myös millainen osuus opinnoista tulee olla englanninkielisiä, jotta opiskelija voi osallistua englanninkieliseen ylioppilastutkintoon. Jos tutkintoa ei sidota opetuskieleeseen, tulee harkittavaksi muut kriteerit tutkinnon suorittamiseksi. Yksi mahdollisuus on avata englanninkielinen ylioppilastutkinto kaikille halukkaille.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että ne vieraskieliset opiskelijat, joilla on jo valmiiksi hankittu hyvä englannin kielen taito, hyötyisivät englanninkielisestä tutkinnosta, etenkin jos heidän suomen- tai ruotsinkielentaitonsa on heikko.

Tutkinnon avaamista kaikille halukkaille tulee harkita tarkkaan, jos koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi. Teknisesti ratkaisu on helppo toteuttaa, sillä digitaaliset ylioppilaskokeet ovat saavutettavissa kaikissa Suomen lukioissa. Opiskelijan näkökulmasta haittapuolena tällaisessa menettelyssä on se, että hänellä ei ole kokemusta tutkintoaineiden opiskelusta englanninkielellä. Pääsääntöisesti englanninkielinen lukiokoulutus ja ylioppilastutkinto tulee suunnata niille opiskelijoille, joilla on jo hyvä englanninkielen taito. Tästä näkökulmasta katsoen olisi hyvä määritellä, mikä osuus opinnoista tulee olla opiskeltu englannin kielellä.

Englanninkielisen tutkinnon rakenne

Selvityksen mukaan tulisi lähteä siitä, että englanninkielisen tutkinnon rakenne olisi mahdollisimman samanlainen kuin suomen- ja ruotsinkielisessä tutkinnossa. Ennen tutkinnon järjestämistä on otettava kantaa kysymyksiin äidinkielen ja muiden kielten kokeista sekä tutkinnossa tarjottavasta koevalikoimasta, vieraiden kielten tutkintokielestä ja tutkinnon mahdollisesta sekakielisyydestä.

Englanninkielinen tutkinto herättää kysymykset siitä, ovatko englanniksi opintonsa tehneet ja/tai englantia äidinkielenään puhuvat opiskelijat erilaisessa asemassa muihin opiskelijoihin verrattuna äidinkielen tai suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeissa ja pitkän englannin kokeessa. Nykyjärjestelmällä molemmat kokeet kuuluisivat englanninkielisten kirjoittajien tutkintoon, ensin mainittu pakollisena, jälkimmäinen luontaisena valintana.

Mikäli kokelaan äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi, saattaa läpipääsy suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeesta osoittautua hyvin haastavaksi. Pitkän englannin kokeen osalta englanniksi opintonsa tehneet ja/tai englantia äidinkielenään puhuvat ovat puolestaan selvästi paremmassa asemassa kuin muut opiskelijat.

Englanninkielisen tutkinnon synnyttämään tilanteeseen voidaan esittää useita varteenotettavia ratkaisuja. Yksi vaihtoehto on nykyisen tutkinnon rakenne, jolloin opiskelijalla on pakollisina kokeina äidinkielen koe tai suomi/ruotsi toisena kielenä -koe sekä vapaavalintaisena kolme seuraavista kokeista: toinen kotimainen kieli (suomi/ruotsi), matematiikka, vieras kieli, reaalkoe. Huomioitavaa on se, että suurella osalla englanninkielisen tutkinnon potentiaalisista suorittajista on lakiin perustuva vapautus toisen kotimaisen kielen opinnoista. Tässä ratkaisussa äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeet toteutuisivat englanninkielisessä tutkinnossa nykyisessä muodossaan, eikä käännöksiä tarvittaisi.

Toinen ratkaisuvaihtoehto on sisällyttää tutkintoon tulevaisuudessa englanninkielinen äidinkielen koe ja/tai englantia toisena kielenä -koe.

Kokeen tekisivät ne englanninkieliseen tutkintoon osallistuvat opiskelijat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Mikäli englannin äidinkielen koe / englanti toisena kielenä -koe lisättäisiin koevalikoimaan, siihen valmistavien lukio-opintojen laajuus olisi 6 pakollista ja 3 valtakunnallista syventävää kurssia. Tämä vaatisi muutoksia lukiolakiin sekä opetussuunnitelman perusteiden uudistamista.

Kolmas ratkaisuvaihtoehto on se, että ne opiskelijat, joilla ei ole realistista mahdollisuutta suoriutua hyväksytysti suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeesta, voisivat anoa ylioppilastutkintolautakunnalta lupaa suorittaa sen sijaan B-suomen tai B-ruotsin koe eli keskipitkän toisen kotimaisen kielen koe. Tämä ratkaisu olisi opetusjärjestelyjen kannalta taloudellinen, koska opiskelijat voisivat osallistua suomi/ruotsi toisena kielenä -opetukseen ja osaamisestaan riippuen valita, osallistuvatko lopulta suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeeseen vai B-suomen/B-ruotsin kokeeseen.

Arvioitavaksi siis jää, pidetäänkö englanninkielisen tutkinnon osalta välttämättömänä yhtäältä sitä, että opiskelija osoittaa vähintään toisen kotimaisen kielen osaamisen ja toisaalta sitä, että kokelas suorittaa nykymuotoisen äidinkielen kokeen jossakin kielessä. Viimeksi mainittu merkitsisi painetta kehittää englanti äidinkielenä ja kirjallisuus -oppiainetta ja lisätä koevalikoimaan englanti äidinkielenä -koe.

Suomen, ruotsin ja kolmen eri saamen kielen äidinkielen kokeiden lisäksi ylioppilastutkinnossa on tällä hetkellä tarjolla 2 matematiikan, 12 reaaliaineiden ja 21 kielten koetta. Englanninkielisen tutkinnon osalta on ratkaistava, tarjotaanko kaikki kokeet myös englanninkielisinä versioina vai vain osa kokeista. Jos englanninkielisen tutkinnon osalta päädyttäisiin siihen, että vain osa kokeista olisi mahdollista suorittaa englanniksi, tulisi ratkaistavaksi kysymys siitä, saako opiskelija suorittaa tästä koevalikoimasta puuttuvia kokeita suomeksi tai ruotsiksi. Tällöin kyseessä olisi sekakielinen tutkinto. Samalla tulisi ratkaistavaksi myös se, tulisiko vastaavanlaiset sekakieliset tutkinnot hyväksyä myös suomeksi/ruotsiksi tutkintonsa tekeville.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että englanninkielisessä tutkinnossa tulisi tarjota kaikki samat kokeet kuin suomen- ja ruotsinkielisissä tutkinnoissa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus osallistua opiskelemissään aineiden tutkintoon. Muussa tapauksessa jouduttaisiin määrittelemään, mitä aineita opiskelijoille tarjotaan ja millä perusteilla valinnat tehtäisiin. Kannatettavaa on, että englanninkielisessä tutkinnossa englanti olisi myös vieraiden kielten kokeissa samassa asemassa kuin suomi ja ruotsi: mikäli koetta ei ole ohjeiden ja tehtäväosien osalta mahdol-

lista toteuttaa kokonaan kohdekielellä, tulisi tutkintokielellä olevat osuudet kääntää englanniksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa sitä, että jatkossakin tutkinto suoritetaan yhdellä kielellä eikä sekakielisiä tutkintoja hyväksytä. Tällä hetkelläkin tutkintoa on mahdollisuus täydentää toisella kielellä kuin millä alkuperäinen tutkinto on tehty, joten tämä koskisi myös englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaneita.

Lisäkulojen kattaminen

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon ja sen edellytysten järjestäminen aiheuttaa lisäkustannuksia sekä koulutuksen järjestäjille että ylioppilastutkintolautakunnalle.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto edellyttää pääsääntöisesti englanninkielistä lukiokoulutusta. Kustannukset eivät poikkea merkittävästi suomenkielisen opetuksen kustannuksista, kunhan ryhmäkoot ovat kyllin suuret. Englanninkielisten kurssien hintaan vaikuttaa kuitenkin korottavasti noin viiden prosentin kielilisiä, joka maksetaan opettajille kursseiden opettamisesta englanniksi. Lisäksi opiskelijakohtaisiin kustannuksiin vaikuttaa korottavasti se, jos englanninkielisten kurssien opiskelijamäärät jäävät keskimääräistä pienemmiksi.

Selvityksen mukaan ylioppilastutkintolautakunnalle englanninkielisen tutkinnon järjestäminen merkitsee kustannusten nousua. Osa kuluista on kertaluonteisia, osa jokaista koekertaa koskevia tai jatkuvia. Kustannukset on arvioitu vähintään 260 000 € korkeammiksi, mikäli koevalikoimaan lisätään uusia kokeita ja/tai jos alustavaa arvostelua ei voida suorittaa lukiossa. Opiskelijalle ja hänen perheelleen lukiokoulutuksen hinta on Opetushallituksen tekemän selvityksen mukaan tällä hetkellä noin 2500 euroa. Tämä summa muodostuu tarvittavista työvälineistä, oppimateriaaleista ja ylioppilastutkinnon maksuista.

Englanninkielisen tutkinnon aiheuttamien lisäkulojen kattamiseen on kolme pääasiallista vaihtoehtoa: kaikkien kokelaiden tutkintomaksujen korottaminen, englanninkielisen tutkinnon suorittajilta perittävät korkeammat tutkintomaksut tai lisäkustannusten kattaminen valtion budjetista.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että opiskelijalle ja hänen perheelleen jo nykyisin mittavat lukio-opinnoista aiheutuvat kulut eivät lisääntyisi. Englanninkielisen tutkinnon aiheuttamien lisäkulojen maksattaminen osaltaan suomen- ja ruotsinkielisen tutkinnon tekeville kokelaille ei ole tarkoituksenmukaista. Yhdenvertaisuuden vuoksi englanninkieliseen tutkintoon osallistuvilta ei myöskään tulisi periä muita korkeampia tutkintomaksuja. Englanninkielisen tutkinnon aiheuttamat li-

säkustannukset tulisi kattaa valtion budjetista siltä osin kuin tutkintomaksut eivät riitä kattamaan niitä.

Ylioppilastutkinnon kansainvälinen asema ja koulutusvienti

Suomalainen lukiokoulutus on herättänyt kiinnostusta ulkomailla, esimerkiksi Kiinassa ja arabimaissa. Suomalainen ylioppilastutkinto nauttii kansainvälisesti suurta arvostusta ja se tunnustetaan maailman huippuyliopistoissa, kuten Oxfordissa ja Cambridgessa. Koulutusvienti ilman siihen liittyvää kansainvälisesti hyväksyttyä päättötutkintoa on vaikeaa, sillä päättötutkinto on väylä korkeakouluihin.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon kehittämiseen liittyy kysymys, onko kyseessä ensisijaisesti kansallinen koe vai kansainvälinen myyntituote. Tällä hetkellä ylioppilaskoe on sidottu tiukasti kansallisiin opetussuunnitelman perusteisiin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että englanninkielisellä ylioppilastutkinnolla on edellytykset vahvistaa ylioppilastutkinnon asemaa kansainvälisesti. On tärkeää, että ylioppilastutkinnon kansainvälistämistä ja tutkinnon mahdollisuuksia vientituotteeksi selvitetään.

Tiivistelmä

Kasvatus- ja koulutuslautakunta tuo esiin Helsingin kaupunkistrategiasa vuosille 2017-2021 linjatun Helsingin vetovoiman vahvistamisen ja sen edellyttämän kaupungin kansainvälistämisen. Helsinki tarvitsee työperäisiä maahanmuuttajia. Korkeatasoinen koulutus on kansainvälisille osaajille tärkeä syy valita Helsinki asuinpaikakseen. Myös suomalaisten paluumuuttajaperheiden nuorilla voi olla tarvetta englanninkieliseen lukiokoulutukseen, jos heidän koulukielensä on ollut englanti. Strategian mukaan englanninkielisen koulutuksen paikkamäärä kaksinkertaistetaan. Englanninkielisen opetuksen lisääntyessä olisi ensiarvoisen tärkeää nuoren kannalta saada tehdä ylioppilastutkinto koulun opetuskielillä, jotta nuori ei alisuoriudu kielellisten syiden vuoksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että Helsingissä on tarvetta lisätä englanninkielistä lukiokoulutusta, jotta kaikilla opiskelijoilla on mahdollisimman hyvät oppimisen edellytykset omista lähtökohdistaan lähtien. Mikäli lukio-opinnot suoritetaan kokonaan englanniksi, olisi opiskelijalla oltava suomen- ja ruotsinkielisiin opiskelijoihin nähden tasavertainen mahdollisuus suorittaa ylioppilaskoe opetuskielillä. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että myös ammatillisessa koulutuksessa lisätään englanninkielistä opetusta ja turvataan myös kaksoistutkinto-opiskelijoille mahdollisuus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon.

Ne vieraskieliset opiskelijat, joilla on jo valmiiksi hankittu hyvä englannin kielen taito, hyötyisivät englanninkielisestä tutkinnosta, etenkin jos heidän suomen- tai ruotsinkielien taitonsa on heikko.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että tutkinnon avaamista kaikille halukkaille tulee harkita tarkkaan, jos koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi. Teknisesti ratkaisu on helppo toteuttaa, sillä digitaaliset ylioppilaskokeet ovat saavutettavissa kaikissa Suomen lukioissa. Opiskelijan näkökulmasta haittapuolena tällaisessa menettelyssä on se, että hänellä ei ole kokemusta tutkintoaineiden opiskelusta englannin kielellä. Pääsääntöisesti englanninkielinen lukiokoulutus ja ylioppilastutkinto tulee suunnata niille opiskelijoille, joilla on jo hyvä englanninkielen taito. Tästä näkökulmasta katsoen olisi hyvä määritellä, mikä osuus opinnoista tulee olla opiskeltu englannin kielellä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että englanninkielisessä tutkinnossa tulisi tarjota kaikki samat kokeet kuin suomen- ja ruotsinkielisissä tutkinnoissa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus osallistua opiskelemissään aineiden tutkintoon. Muussa tapauksessa jouduttaisiin määrittelemään, mitä aineita opiskelijoille tarjotaan ja millä perusteilla valinnat tehtäisiin. Kannatettavaa on, että englanninkielisessä tutkinnossa englanti olisi myös vieraiden kielten kokeissa samassa asemassa kuin suomi ja ruotsi: mikäli koetta ei ole ohjeiden ja tehtäväosien osalta mahdollista toteuttaa kokonaan kohdekielellä, tulisi tutkintokielellä olevat osuudet kääntää englanniksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa sitä, että jatkossakin tutkinto suoritetaan yhdellä kielellä eikä sekakielisiä tutkintoja hyväksytä. Tällä hetkelläkin tutkintoa on mahdollisuus täydentää toisella kielellä kuin millä alkuperäinen tutkinto on tehty, joten tämä koskisi myös englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaneita.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että opiskelijalle ja hänen perheelleen jo nykyisin mittavat lukio-opinnoista aiheutuvat kulut eivät lisääntyisi. Englanninkielisen tutkinnon aiheuttamien lisäkulojen maksattaminen osaltaan suomen- ja ruotsinkielisen tutkinnon tekevillä kokelailta ei ole tarkoituksenmukaista. Yhdenvertaisuuden vuoksi englanninkieliseen tutkintoon osallistuvilta ei myöskään tulisi periä muita korkeampia tutkintomaksuja. Englanninkielisen tutkinnon aiheuttamat lisäkustannukset tulisi kattaa valtion budjetista siltä osin kuin tutkintomaksut eivät riitä kattamaan niitä.

Englanninkielisellä ylioppilastutkinnolla on edellytykset vahvistaa ylioppilastutkinnon asemaa kansainvälisesti. On tärkeää, että ylioppilastutkinnon kansainvälistämistä ja tutkinnon mahdollisuuksia vientituotteeksi selvitetään.

27.03.2018

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt kasvatus- ja koulutuslautakunnalta lausuntoa 30.3.2018 mennessä 9.3.2018 päivätystä selvityksestä suomalaisen ylioppilastutkinnon järjestämisestä englannin kielellä.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Mervi Willman, lukiokoulutuksen päällikkö, puhelin: 310 86342
mervi.willman(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Opetus- ja kulttuuriministeriö, lausuntopyyntö 14.3.2018
- 2 Lausuntopyynnön liite, selvitys

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala